

1708

23^a Thomae, Christianus: De fortuna ex Jure Christiano.

novum pro arboribus 5 Insept

24^{a-d} Thomae, Christianus: De origine successionis testa-

mentariae 4 Insept.

25^{a-d} Thomae, Christianus: Prima initia successionis testa-

mentariae apud Romanos. 1708: 1744
4 Insept

26^{a-d} Thomae, Christianus: De usu pratico doctrinae

diffinitionum juris Romani de culparum praeser-
tione in contractibus. 1708: 1731.

27^{a, b, c} Thomae, Christianus: De sententia legis decemviralis

testamentariae. 3 Insept.

28^{a, b} Thomae, Christianus: De templariorum equitum

ordine sublato 2 Insept.

28^c Thomae, Christianus: De templariorum equitum

ordine sublato.

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

147

Halle, Diss. 1705

(T-2)

DISPUTATIO INAUGURALIS JURIDICA 3
DE 1705 230

(17)
41.
**TORTURA EX
FORIS CHRISTIA-
NORUM PROSCRI-
BENDA,**

Quam

IN ILLUSTRIS ACADEMIA FRIDERICIANA,
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO VVILHELMO,
REGNI BORUSSICI, ELECTORATUS BRANDENB.
ET CETERARUM PROVINCIARUM HEREDE,

PRÆSIDE

DN. CHRISTIANO THOMASIO,
JCTO, S. REG. MAJ. BORUSS. CONSIL. PROF. PUBL.
ET FACULT. JURID. DECANO,

Pro summis in utroque Jure Honoribus, Privilegiis
& Insignibus rite capeffendis,
IN AUDITORIO MAJORI

Ad diem XXII. Jun. MDCCV. Horis ante & pomerid.

Placidæ Eruditorum discussioni submittit

MARTINUS BERNHARDI, Pomer.

HALÆ MAGDEBURGICÆ.

Typis CHRISTOPH. ANDREÆ ZEITLERI, Acad. Typ.

607

11

TOR TURA EX
FORA ERSTA
NORM PROSCI
BRAD

IN HUIUS ACAD...
D. CHRISTIANUS THOMASIO
JOS. B. M. A. R. O. S. S. C. O. N. S. P. O. S. I. T.

D. CHRISTIANUS THOMASIO
JOS. B. M. A. R. O. S. S. C. O. N. S. P. O. S. I. T.

Halle, Diss., 1705

PRÆFATIO.

Vanta semper ac quam gloriosa veterum *J*ctorum prudentia ac scientia fuerit, pleni sunt omnes libri, plenæ sapientum voces, plena exemplorum vetustas. Cicero enim Parens ille Sapientiæ in Lib. de Orat. ipsorum do-

mos oracula civitatum appellat: unde etiam illorum responsa, Collectanea atque Digesta, maximam ab Imperatoribus auctoritatem acceperunt. Verum, quemadmodum (ut venuste loquitur Imperator *L. 2. §. de veter. jur. enucleand.*) in nullo aberrare seu in omnibus irreprehensibilem esse, divinæ utique solius, non autem mortalis est constantiæ; ita & nusquam in colligendis atque componendis Romanorum Legibus, *J*Ctos aberrasse atque irreprehensibiles esse, nemo mortalium asseret, nisi sese pariter aut in jure nostro hospitem, aut adu-
atorem nimium manifestaverit. Legum illarum

158
vero, à quibus æquitas aut sana ratio exulat, feri-
em hic contexere neutiquam in animum induxi;
attamen ab æquitatis tramite sæpe veteres devia-
se ICTOS; quin vel unicum illorum funestum de
tortura inventum, instar omnium fatis superque
fidem faciat, nullus equidem dubito. Per tortu-
ram enim miserrimis Reis incertis hæcenus &
nondum convictis tales plerumque infliguntur
pœnæ, quæ atrocitate sua superant illas, quibus
ejusdem criminis rei, si plene convicti essent, affici-
endi forent. Vix enim imo vix est, ut cruciatus
ac per consequens pœnæ, quæ ex inflictis tormen-
tis in hominum corpora redundant, cum mortis
angoribus comparari valeant. O nimis impia in-
plectendo perversitas! Quid injustius? quid vel ab
æquitatis umbra adeo abhorrens excogitare datur
unquam? quam miseros mortales, qui adhuc in-
fontes sunt, excarnificare pœnis tam truculentis,
ut vel earum meminisse, animus, cui parum adhuc
humanitatis sensus superest, horrescat luctuque re-
fugiat. Clare vero, ut hujus meæ assertionis veri-
tas elucescat, torturam in primo capite Disserta-
tionis meæ ad juris civ. regulas explorabo: in se-
cundo vero capite illam rationis ac æquitatis lan-
ce trutinabo. Tu vero B. L. rejecta præconcepta
opinionem hoc legas & contra dissentientium
morsus defendas.

Dis-

DISPUTATIONIS INAUGURALIS JURIDICÆ
DE
TORTURA EX FORIS
CHRISTIANORUM PROSCRIBENDA.

CAPUT I.
TORTURÆ PRAXIN JURE CIVILI ET
MORIBUS COMPROBATAM CONTINENS.

§. I.

Uspicaturus materiam de tortura cum Anton. Matth. de Crimin. L. 48 Tit. 16. cap. 5. dicendum arbitror: torturam non esse legitimam & juri divino & naturali consentaneum exprimendæ probandæque veritatis modum tam certum est; quam evidenter constat, hanc periculosam & fallacem probandi rationem in ju-

Judicia
quædam do-
ctorum Vi-
rorum de
tortura.

re nostro civili aliquando permitti. Quod etiam sua sententia confirmat Ludov. Vives ad Augustin. de Civitat. DEI Lib. 9. cap. 6. dicendo: *his torquemus homines, ne insontes moriantur, ut magis nos eorum misereat, quam si morerentur: adeo graviora sepe sunt tormenta, quam mors.* Cicero quoque in Orat. pro Cluent. dicit: *in questionibus non id agi videtur ut verum inveniat, sed ut aliquid falsi dicere cogantur, qui torquentur.* Quod & insuper ipse Augustin. de Civit. DEI confirmat, dicendo: *Quid cum in sua causa quisque torquetur, & cum quaeritur utram sit nocens, cruciatur; & innocens luit pro*

Sententia nostra de tortura. incerto scelere certissimas penas, non, quia illud commississe detegitur, sed quia non commississe nescitur, & sic ignorantia Judicis plerumque est calatis innocentium. Ipse Ulpianus quoque l. 1. §. 23. ff. de quest. hoc aliquo modo fatetur, dicens: *Et enim res fragilis est tortura & periculosa, & qua veritatem fallat.* Ergo vero ut hic in limine statim, quid de hac fallaci probatione sentiam, candidè fatear; Injustam, iniquam, fallacem, insignium malorum promotricem, ac denique omni divini testimonii specie plane destitutam esse hanc violentiam tormenturam, & proinde ex Foris Christianorum rejiciendam, intrepide assero. Sed ut ordinem in Præfat. præfixum sequar, in primo Cap. torturam, quatenus LL. civilibus comprobata est, tractabo; in secundo vero capite, illa, quæ pro hujus carnificinæ usu stabiliendo ab illius fautoribus in medium proferuntur, refutabo.

§ II.

Præquisita quadam tortura. Quæstionem vero ut aliqua definitione, uti mos est, describam; nihil aliud ea est, quam violenta veritatis per tormenta facta inquisitio. Possẽm nunc definitioni huic quædam de illius origine atque significatione adjicere. Sed ne longius quam par est a scopo discedam, hic statim producam illud, quod Judex cautus juxta normam Jure Civ. præscriptam, in imponenda quæstione, animo suo præagitare debet. Et quidem primo cujusnam conditionis homines tortura subijci deceat? (2do) in quibus delictis aliisque causis ad illam provolandum? (3.) ad quamnam signa vel indicia quæstio discernenda (4) quousque aut quomodo in insigendis tormentis procedere integrum sit, & denique ultimo quamnam specialia Judici circa torturam observanda. Primum itaque quod Judex observare debet, est personarum conditio. Initio enim apud Romanos hujus severioris examinis objectum tantum erant servi; Et quidem

dem non solum ob propria delicta, sed etiam in alios, non vero in dominum, exceptis quibusdam delictis, torquebantur, *vid. Anton. Matth. lib. 48. tit. 16. cap. 2. num. 3.* Deinde ad liberos quoque homines, qui humilioris ac inferioris conditionis erant, severior huc Processus extendebatur. Inter quos tamen illud discriminis notandum, ut, qui vilioris conditionis, simulque infamia notati, non minus tanquam testes, quam ac si ipsi forent Rei, tormentis sese subducere potuerint *l. 21. §. 2. ff. de test. Auth. apud eloquentiss. C. de fide instrumentor.* quod tamen hodie secus in illæ famæ, quantumvis tenuioris fortunæ hominibus, qui non, nisi ipsi Rei, quæstionem experiri tenentur, si modo testimonium dicturi non vacillent, *l. 15. pr. ff. de quasi.* Hæc vero lex tantum loquitur de illo casu, si in testimonio dicendo non vacillent: hinc a contrario sensu colligitur, quod, si vacillent, possint torqueri; Idem si variant: licet enim hæc inter se distinctæ sint, attamen idem est variationis, quando quis dissimilia dicit; & vacillationis quando quis hæsitanter respondet, effectus, *vid. Brunn. ad l. 15. ff. b. t.* Ratio est: quia Judex super tali testimonio alias nullam sententiam, nec pro innocentia, nec pro Rei condemnatione ferre potest. Cum vero alterutrum detegi Reipublicæ, maxime in criminalibus interfit; sequitur omnino, varium & mutabilem testem, si ipsi adui interfuerit, leviter torqueri posse, *l. 18. §. 3. b. t. conf. l. 16. ff. de testib.* Parili etiam modo tam masculos, quam feminas ad torturam rapi posse sine distinctione, certum est; modo justis ex causis non excipiantur.

*De persona
tortura sub-
jicienda.*

*De testibus
tortura sub-
jicienda.*

§. III.

Eximuntur vero a tormentorum cruciatibus (i.) dignitatis ergo homines illustres, Senatores, Viri clarissimi & eminentissimi, eorumque liberi ad tertium usque gradum *Eximuntur
gratiam per-
sonæ ob
tegnitatem.* Deinde etiam milites non ignominiose ob te-
gnitatem.

se ab Exercitu missi huc referendi sunt, l. 8. C. de *quest.* Ob paritatem quoque rationis huic Catalogo inscribendi videntur *arg. l. 8. ff. b. t.* Doctores, Advocati, Studiosi &c. vid. Brunemann, *Proc. Crim. cap. 8. m. s. §. 23. 24. &c.* Hoc vero privilegium cessat in criminibus atrocioribus ut Crimine læs. Maj. l. nullus C. de *Crim. Majestat.* Homicidii, Carpozov. *part. 3. quest. 118. num. 89.* Sodomix, adulterii, &c. Cessant quoque hæc privilegia dignitatis, cum quis ita se gesit, ut pita professioni sive dignitati contradixerit; quia sic digaitas vitiis obfufcata est; Zanger. *cap. 1. num. 86.* Tiraquell. de *Nob. l. qu. 22.* (2) eximuntur quidam ob ætatem tam teneram, quam decrepitam l. 10. 15. §. 1. ff. de *quest. l. 1. §. 33. de Scio Syllan.* ubi impuberes dicuntur exempti. Dicuntur autem hic non tantum impuberes, qui doli incapaces; sed omnes, qui annum quatuordecimum nondum egressi sunt; Errant itaque illi, qui cum magno Cujacio illos tantum modo impuberes, qui doli adhuc incapaces sunt, non torqueri posse contendunt: Lex enim l. §. 33. *Scio Syllan.* disertis verbis docet, impueres non torqueri, terreri vero & habena vel ferula cædi, non esse insolitum. Quod privilegium etiam non injuste ad Seniores & magnæ ætatis homines extenditur *arg. l. 3. §. 7. ff. ad Scrum Syllan.* Militat quippe pro sensibus, utpote bis pueris, eadem ratio, quæ pro impuberibus certat. Idem privilegium quoque extendendum ad Melancholicos pro tradita Carpozovii *qu. 118. n. 8.* ut & ad surdos & mutos natura talis, *arg. l. discretis. 10. C. qui testament. fac. poss.* Et hoc non solum ideo, quia plerumque fatui, sed etiam, quia regulariter nulla ab iis expectari certa confessio potest frustra vera expectatur, quod sperari non potest, & licet per signa veritas iis exprimi possit, non tamen circumstantiarum esse potest, certitudo Zanger. de *quest. cap. 1. num. 44.* Carpozov. *quest. 118. num. 21.* Summa denique ratione hic propter corporis constitutionem excusatur mulier prægnans quamdiu uterum gerit l. 3. ff. de *Pæn.* Facili enim negotio, aut foetui, aut ipsi mulieri

(2.)
ob ætatem.

(3.)
Ob iudicii
vel corporis
defectum,
vel ob ali-
am iustam
causam.

CHRISTIANORUM PROSCRIBENDA.

9

lli gravidæ per torturam exitiale quicquam infligi potest. Tandem etiam Doctores communiter hic recensere solent multifarios morbos, qui à tormentis mortales reddunt liberos, de his vid. Paul. Zach. *de quest. lib. 6. tit. de Torment.* ad quem B. L. brevitatis ergo remitto. Solet vero communiter circa hanc materiam quæri, an saltem, qui torqueri nequeunt, sive simplicibus minis, sive ipsos ad locum ubi tortura perachi solet, adducendo, seu de facto ogvuleo imponendo, terreri non integrum sit? Hic verò Resp. sub *Negs. terre-* distinctione, & quidem ita: ut quosdam terreri permissum, *ri possunt* quosdam vero non magis terreri quam torqueri fas sit; un- *persone,* de fluit, quod tormentorum terrore (1) percellere non li- *que torque-* ceat illos, quos à quæstione liberat dignitas Anton. Matth. *ri prohiben-* de *Crimin. ad Tit. de Quæstion.* (2) neque illos facile perter- *tur, exceptis* rendos esse, quos corporis imbecillitas torturæ subijcere disua- *nonnullis.* det, iCtiasserunt. Unde Anton Matth. *cap. 2. de quest.* expresse docet; mulieres prægnantes quemadmodum neque torquendas, ita nec quæstionis terrore percutiendas esse. Terreri vero qui posse creduntur, sunt tantum impuberes & senes, *arg. l. 1. §. 33. de SCio Syllan. l. 15. §. 41 ff de injur.* quem tamen errorem tantum levem, & à quæstionis praxi remotissimum esse oportere LL. jam citatæ ut & ipsa ratio postulat. Terror enim incussus puero aut decrepito, periculo haud *Impuberes* vacat; facile enim pueri terroribus percussi in epilepsiam & Seniores *& Seniores* aliaque mala incidunt, senes verò in apoplexiam aut alium *leviter ter-* animi defectum. vid. Paul. Zach. *qu. med. leg. lib. 6. tit. 2. de Me-* veri possunt. *dic. err.*

§. IV.

Huc usque de personis actum, postulat nunc præfixa Disputationis ratio, ut, quænam causæ seu delicta torturæ locum faciant, examinem. Causæ vero quæ pro ratione personarum ad torturam viam sternunt, varix sunt; servi enim in causis civilibus non minus, quam in crimina-

B

libus

*De causis
sive delictis
ad tortu-
ram suffici-
entibus.*

libus olim torquebantur, *l. 9. ff. de Quest.* & hoc non solum obtinebat in propriis, sed etiam alienis, exceptis, domini causis; regulariter enim contra quem quis non admittitur tanquam testis, in illius caput quoque non potest torqueri. Liberos vero homines non nisi in criminalibus & quidem in delictis atrocioribus tantum torqueri solitos fuisse, liquet ex *l. 8. §. 9. ff. de Quest.* nisi cum causa civili concurrat delictum aliquod: ut si mercatori qui non solvendo est, dolo malo in fraudem Creditorum pecuniam, sive rationes supprimat; tunc enim non solum ipsi Rei, sed & testes veritatem malitiose supprimentes, licet sint liberi homines, leviter torqueri possunt præsertim si veritas aliter haberi haud possit; Interim tamen constat, quod non in omnibus delictis, sed tantum in illis, quorum poena vel ultimum supplicium, vel ad minimum corporis afflictiva est, tortura locum habere possit. Equidem ad curam hoc proprie Collegiorum pertinet, distinctionem delictorum adhibere in dictanda tortura: Interim tamen & Judex etiam hoc nosse debet, ut qualitatem criminis bene in Actis deducat, quo postea Juris perite scire possint, quænam poena isti delicto competat, & an sic per consequens tortura locum habeat, vid. B. Bruanemann, *in Process. Crimin. cap. 8. n. 5. §. 20.*

§. V.

In decernenda porro quaestione Judicis quoque ratio habenda est signorum sive indiciorum Rerum prementium, quæ legitima qualitate & justo numero torturam præcedere debent. Non enim à tormentis initium sumendum esse, ipse JCTus Ulpianus *l. 1. ff. de quest.* docet. Deinde etiam plenæ probationes, quibus Reus convincitur, potius, quam suspectus redditur, ex Catalogo indiciorum expungendæ sunt; verosimilia enim non apodicticè concludentia argumenta torturam præcedere fas est. Hinc illorum

*De indiciis
ad torturam
aggravanti-
bus.*

lorum sententiæ neutiquam subscribo, qui Reum, quamvis testibus vel argumentis luce meridiana clarioribus convictum, torturæ subjiciunt, ideo, ut per illam, ex proprio ore, sceleris confessione extorta, appellationis beneficio privetur. Tortura enim non est remedium ordinarium extorquendi veritatem, sed potius extraordinarium sive *Tortura est tantum subsidiarium* cuius proprius & unicus tantum finis, rei dubiæ confirmatio est: *Obtento vero sine non opus amplius subsidiarium medium eruenda veritatis.* Obtento vero sine non opus amplius est, ut de mediis solliciti simus. Quis itaque mortarium non cernit, ad rem hanc periculofam irreligiosamque non esse properandum, quamdiu remedium magis securum superest? Unde etiam si aliter adhiberetur, poenam magis, quam veritatis indagacionem sapit, vid. Brunne-*cap. 8. m. 5. §. 11.* Indiciorum quidem, quæ ad torturam viam sternunt, vastissimus sese hic pandit Ocianus. Sed misis illorum tam definitionibus, quam divisionibus, quas magno numero DD. tradunt passim, duo hic saltem indiciorum prærequisita examinabo. Primum itaque est, quod indicia ad torturam aggravantia debeant esse verosimilia, *l. 8. §. 1. C. de quest.* & quidem tam verosimilia, ut nihil aliud, quam Rei confessio deceffe videatur, *l. 1. §. 1. ff. de quest.* Talia vero quænam sint accuratè delineare, hoc opus, hic labor est! Prudentis itaque Judicis arbitrio hæc decernenda committere, quam specialem hic præscribere regulam, longe tutius arbitror. Unde ejusmodi Judicem Peretz quoque monet, quod rectè fecerit si indicia, argumenta & præsumptiones ex personis locisque suspectis defumat; *Judex ex item ex tempore, ut si alia hora in qua occisus inventus, personis lo-* quis visus sit frugere stricto gladio: Magnam denique *facioques. specul-* tatem æstimandi præbet vita antea, conversatio sive *Etia vel ex* consuetudo illorum, quibus is, cui adhibendæ sunt quæsti- *vita antea-* ones, quotidie conjunctus fuit. Alterum porto prærequi- *Etia indicia* situm indiciorum est, quod unum indicium licet gravissi- *determina-* mum *re deber.*

num & crimini proximum, ad dictandam torturam non sufficiat, sed quod semper plura adesse debeant. Unum enim sapissime fallere potest, quapropter, cum hanc periculofam examinandi viam non calcandam dixi, nisi indicium verosimilibus postulantibus; hinc satis apparet, unum ut pote sæpe fallax & erroneum indicium haud sufficere ad torturam. Leges insuper si consulamus, nec istæ illud, hic assero, dissuadent: Semper enim de indicibus sive argumentis in plurali non de indicio in singulari loquuntur, vid. l. 1. §. 1. l. 18. §. 1. l. ult. ff. l. 3. l. §. C. de *Question*. Sed quia hac in re non omnes consentiunt, hinc in sequentibus pauca tantummodo tangam, non pertractabo; quia pagellarum angustia hoc vix permittit.

Unum indicium speciale, si generalia non concurrant vix sufficit ad torturam.

§. VI.

Solet itaque a DD. hic quæstio moveri, annon unus testis tantæ efficaciz sit, ut ad quæstionem Reo imponendam sufficiat? quod negandum esse autumo. Nec juvat hic dissentientium distinctio inter illum testem, qui de nudis tantum indicibus deponit; & illum, qui se Reum ipso actu crimen committentem vidisse testatur; adeo quidem, ut priori casu ad minimum duos testes desiderari contineantur, posteriori vero unum de ipso actu deponentem sufficere posse putent. Quam distinctionem plurimis arri- dere video DD. sed minus recte meo iudicio; Quandoquidem absque piaculo JCtis non licet quicquam Legibus addere, nec detrahere, cunctas vero leges, quotquot huc spectant, de numero indiciorum in plurali mentionem injicere, mox vidimus. Deinde etiam nusquam talem distinctionem in jure repertire datur, hinc certe illorum DD- rum placitum, tanquam Legibus destitutum, illamque inter testes distinctionem, tanquam ex solo illorum ingenio natam non admittendam esse, satis liquet. Ast regerunt dissen-

Unus testis immediate de delicto deponens vix solus aggravat ad torturam.

differentes, quod tamen in *Artic. 39. C. Crimis.* expresse dicatur, unum testem esse sufficientem ad Reum equivoce imponendum: Sed ille Articulus ex proximè antecedentibus explicandus & ita limitandus, si nempe generalia quædam indicia simul concurrant & contra Reum militent. Et sic ego quoque admitto, quod unus testis sufficiat, utpote si talis persona sit de cujus malitia ex vita antea facta sufficienter jam constat &c. Porro etiam ex *l. 1. §. 2. ff. de Quæstion.* præluet; quod argumenta, priusquam ad torturam provolandum, tam clara esse debeant, ut sola Rei confessio abesse videatur. Quis autem unquam dixerit, per unum testem ita convinci Reum, ut sola ipsius desit confessio? Non frustra Deus T. O. M. dixisse credendus, non in unius ore sed ad minimum duorum vel plurium consistere omnem veritatem, *Deut. cap. 19. vers. 15. Matth. 18. vers. 16.* Ipse Paulus Jctus in *l. 20. ff. de quæst.* torturam de ancilla institutendam ad unius hominis testimonium illicitam quoque pronunciat. Videamus ipsa Legis verba in fin. *Procurator quæstionem de Ancilla habuerat. Hoc eum ex appellatione cognovisset Imperator, pronuntiavit, quæstione illicite habita, unius testimonio non esse credendum, ideoque recte provocatum,* add. Gothofred. in Not. ad h. Leg. ut & *L. 9. C. de test.* ubi expresse dicitur; Simili modo sanximus, ut unius testimonium nemo judicium facile patiatu admitti, in quacunque causa.

§. VII.

Quæri à DDbus quoque solet an non saltem ille, qui à vulnerato in agone designatus est auctor vulneris legitime trahi? Dubitandi hæc adest ratio, quod vix in instanti mortis periculo mentiri præsumendus, sed potius propriæ salutis memor credendus sit homo moribundus, *arg. l. fin. ad Leg. Jul. repetund.* Designatio Verum quia non omnis moriens est Johannes Baptista, hinc vulnerati

*verū, sola
non sufficit
ad tortu-
ram.*

*Nec Rei no-
minatio
correorum,
sufficiens in-
diciū est.*

vulnerati nominationem non possum, tanquam pregnans indicium ad torturam admittere. Vidimus enim jam antea ad unius hominis testimonium neminem esse torquendum; quis vero adeo cœcutit, ut non videat, hic tantum adesse unum testem, & quidem in propria causa testimonium præbentem? Unde satis prudenter monet Ulpianus, si quis moriens dixisset sibi a servo vim mortis esse illatam, non esse credendum domino, nisi hoc postea ab hærede probari poterit. Acriter hic quoque inter DDres disputatur, annon, si Reus aliquem delicti participem nominet, ista nominatio, sufficiens sit ad torturam gravamen? quod expresse negotio: Experientia enim vel millies sane comprobavit, à Reis seu ultro confessis, seu legitime convictis, nominatos fuisse quosdam delicti consortes quorum sero postea detecta fuit innocentia. Neque hoc mirum videtur, quia semper solamen reorum est, socios habuisse malorum. Quin imo nec defuere Rei (quod ex *l. fin. C. de accusatione*, satis colligi potest) qui eo impietatis provecti fuerunt, ut illos, quos odio prosequerentur, ad opportunam de illis sumendam vindictam, facinoris sui coadjutores nominare haud dubitarint. Notatu digna est Historia, quam hujus rei refert *Justin. Lib. 2. cap. 9.* Hyppias cum imperium paternum teneret, interfectorem fratris sui comprehendere jussit, qui, cum per tormenta socios cædis nominare cogeretur, omnes amicos Tyranni nominavit, quibus interfectis, quærenti Tyranno an adhuc aliqui cædis conscii essent, neminem, ait, quem amplius mori gestiat, quam ipsum Tyrannum. Talia itaque similiaque incommoda & absurda hac in re prævidisse Imperatorum Antonium, persuadet mihi ipsius prudentissimum monitum: Convictis confessisque Reis, ad societatem sceleris vocantibus eos, à quibus indicati, facile credi non oportet *l. 4. C. de Quest.* Vidimus itaque quod hæc duo in hoc §. descripta indicia singulatim non

non sufficient ad Reum torturæ imponendum, nisi simul generalia quædam concurrant indicia; quod nempe ille, qui indicatus est semper in societate Rei fuerit, vel alias homo perfectæ frontis, cujus vita antea loco indicii generalis esse potest.

Generalia concurrere debent indicia.

§ VIII.

Denique inter DD. quæstio circumfertur, annon indicium sufficiens sit ad torturam propria confessio extrajudicialiter facta? quod negandum esse puto, nisi ex aliis circumstantiis simul enarratis, contrarium præluceat. Quod etiam affirmant Anton. Matth. ad Tit. de quæst. cap. 3. num. 10. & Wissenbach. ad Tit. de SCio Turpill. num. 8. dicendo: quod ille, qui animo minus ferio, aut ostentationis magis, quam, semet ipsum accusandi & onerandi causa, quædam effudit non sit rapiendus ad quæstionem. Edocet enim quotidianus rerum eventus, ut illi qui imbelles, rebusque gerendis maxime inepti sunt, ingentia sese perpetrasse criminum, passim inter socios glorientur; haud alium sanè in finem, quam, ut dum actualia suæ imaginariæ fortitudinis specimina dare, aut corpus illorum imbecille aut meticulosas eorum haut ferat animus; saltem per inanem eiusmodi jactantiam, sese strenuissimos heroes aliis summa ope persuadere nitantur. Quæ profecto similesque ostentationes, tanquam argumentum ad torturam decernendam haud sufficere possunt. Ille vero qui facinus, appositis certis circumstantiis, in judicio confiteretur, tanquam satis confictus non ad torturam, sed ad poenam promeritam trahendus est. Tandem ad torturam quoque singulatim sequentia non sufficiunt indicia: utpote si res furtiva penes eum, qui suum Autorem non nominare sive laudare potuit, inventa; aut si instrumentum, quo mediante delictum commissum, penes aliquem inventum; Facili enim negotio con-

Propria confessio extrajudicialis facti non sufficit.

Nec res furtiva sive instrumentum

*penes aliquem inven-
tum sufficientis singu-
larim sunt
indicia.*

tingere potest, ut viri morum probitate conspicui, aliquid in foro publico a venditore ignoto emant, cujus autorem postea nominare haud valent. Quoad secundum etiam ver-
sus nebulo non difficulter securim, gladium, vel aliud quodcumque fuerit instrumentum, inficio domino subducere eum in finem potest, ut illis delictum committat, & sic postea suspensionem ex illo instrumento desumptam, in dominum derivet, &c.

§. IX.

Ultimo denique loco inter Doctores quaestio ventilari solet, an fuga ad torturam efficax sit argumentum? me autem in illorum Doctorum sententiam ire jubet aequitas, qui nullam fugam sive ante, sive post accusationem institutam, satis indicii ad torturam judicant. Sibi enim, vitæ que suæ matura consulere fuga, sæpenumero vel innocentissimis conducere magis, quam sese iudicum sævitæ, inimicorum potentæ, testium improbitas, iudicii incerti aleæ & denique carceris molestiæ committere, quis inficiebatur? Unde etiam Alcibiades ab Atheniensibus ad causam capitis dicendam vocatus, dixisse fertur: *Stultum est, fuga sibi non consulere cum fugere liceat.* Scimus enim quam meticulosa res sit, ignorantæ iudicium vel Advocatorum malitiæ suam committere vitam. Cæterum & innumera pene alia indicia ad torturam singulatim sufficientia, narrantur à Doctõribus, quæ omnia hic specialius enodare, instantis itineris adventus haud permittit. In genere tamen ex iis, quæ antea prælibavi, satis apparet, nullum horum omnium per se facis validum ad torturam esse, nisi simul generalia quædam indicia, ex conversatione, vita, malitia, vel aliis circumstantiis Rei desumpta simul concurrant.

§. X.

Lustratis sic personis quibus: Causis, seu delictis, in quibus

quibus indicis denique ad quæ tortura discutanda. Tandem præfixus Disputationis ordo flagitat; ut formam modumque juxta quem praxis tormentorum instituenta, paucis tantum (quia aliorum Doctorum scripta satis hac de re loquuntur) intueamur. Varios vero si pensitemus modos, quibus tormenta infligi solent, illos tanto numero, diversas apud Gentes longe ab hinc crevisse comperimus, ita ut in illis enumerandis longe facilius initium quam finem assequi detur. Unde & B. Dn. Græv. vere dixit, *plura esse tormentorum genera quam corporis humani membra*; Sexcenta enim *Lib. 1. cap. 4. de Tor.* nominatus Autor refert ingeniosa hujus carnificinæ instrumenta; quæ tamen brevitatis studio, silentio transeo & hoc tantummodo dico, quod si impossibile sit, hunc irreligiosum extorquendæ veritatis modum, ex Fortis Christianorum rejicere; ut tamen Judices, quibus adhuc Christianum pectus est, eo respiciant, quo ita tortura miseris applicetur Reis, ut postea si innocentes inveniantur, salvi evadant, atque victum & amictum sibi suæque familiæ acquirere valeant, *l. 7. l. 10. l. 18. ff. b. tit.* Salvus autem ille demum intelligitur, qui nec vitam, nec membrum corporis, nec sanitatem, nec vires ad vitam postea sustentandam necessarias, amisit. Arator enim vel faber, si fuerit tortus, quis illum dixerit salvum? si ita sub tormentis vires ejus fractæ, ut operis diurnis familiam conservare haud possit. Melius ergo est, ut Judices hic in defectu quam in excessu peccent; Quo vero hac de re securiores esse possint, non statim a prandio, vel post sumtum largiorem cibum aut potum (quia periculosior pleno ventri est dissentium) provolare debent. Ordinem insuper leges Judici commendant: non enim promiscue a quocunque initium sumendum, sed a suspectissimo, in quo Judex facillime inveniri posse verum crediderit, incipiendum, *l. 1. § 2. ff. de quest.* porro leges suadent, ab eo incipiendum quoque esse qui

Forma, secundum quam praxis torturae instituitur

Ita tortura instituitur ut salvi evadant torti.

A suspectis. qui timidior est, vel teneræ ætatis videtur; præsertim si æ-
simis & ri. que gravia indicia contra illos militent, l. 18. pr. ff. b. t. Un-
midioribus de liberi prius, quam parentes, foeminae prius quam masculi
incipiendū torquendæ sunt &c.

§. XI.

Tandem etiam Judex suas observare debet partes, si
 Reus aut crimen confessus, aut sine confessione cruentum
 hoc examen perpeffus est. Primo casu ita Judici proced-
 endum, ut scil. Reus ab equuleo remotus, sine ullo tor-
 mentorum apparatu interrogetur, sicque exploretur, num
Observati- in illa confessione perseveret, num vero eandem recantet?
ones que- dam circa
dam circa si extra vincula ac dolores constitutus, illud, quod sub tor-
torituram mentis confessus est, asseveret condemnari potest, modo
notanda, circumstantiis assignatis veritas confessionis confirmetur.
hic expo- Si vero confessionem sub tormentis factam iterum, dolori-
nuntur. bus exemptus, retractaverit, iterari potest quæstio; quæ si
 altera vice Reo extorta, eodem modo, quo mox dixi, abs-
 que tormentis examinandus est; Quod si iterum recanta-
 veris, tertia quoque vice in illum tortura decerni solet. Si
 vero post tertiam vicem dicta sua reclamet non iteranda,
 esse tormenta communior & receptor DDrum opinio est;
 quia ab infinito natura & Jurisprudencia abhorrent. vid.
 Brunemann, in Comment. ff. ad l. 16. §. 2. b. t. Secundo ca-
 su vero si constanti & inmodo animo crimen patrasse infici-
 as iaverit, nec illum dimittere potest Judex; repeti nam-
 que posse quæstiones Divi fratres rescripserunt l. 16. pr. ff. de
quæst. Hoc vero ita restringendum, si nova superveniant
 indiciavid. Clar. §. fin. quæst. 64. Farinac. quæst. 38. num. 88. Pri-
 ora vero indicia hic non attendenda esse puto, quia per
 torturam purgata. Ideoque plane nova indicia hic requi-
 runtur, quæ non tantum a prioribus specie diversa, sed et-
 iam per se ad torturam inferendam sufficientia sunt, præfer-
 tim

tim cum tortus pro se novam præfumptionem innocentie
 ex tortura consecutus sit, *l. 18. §. 1. de quest.* De repetitione
 plura non addam; si enim nova emergant indicia post tor-
 turam, super iis instituenda inquisitio, examinandus quoque
 inquisitus, audiendi sunt testes & tunc denique casus de
 novo ad Collegium Juridicum transmittendus, ut illud co-
 gnoscat, an nova indicia ad torturam sint sufficientia, nec
 ne. Post ter vero repetitam torturam haud facile resumi
 debet; sed tunc, sicuti plurimorum DDrum sententia est,
 illum puto absolvendum esse, non ab instantia, sed ab ipso
 crimine *l. 4. C. de Edend. l. 7. de Accusation. l. 3. §. 1. de Prævaricat.*
l. 4. §. 1. ad L. Jul. de adult. l. 47. de O. A. l. 5. de pæn. Putant
 quidem alii, ejusmodi Reum tantum ab instantia absolven-
 dum esse, vel ut ipsorum verbis utar, rebus sic stantibus di-
 mittendum esse, datis fidejussoribus de Judicio sisti quoti-
 ense se sistere jussus fuerit. Sunt & alii, qui sub repromissio-
 ne Reum dimitunt, ita ut data dextra Judicio sisti sub pæ-
 na convicti promittat. His tamen non obstantibus con-
 trariam sententiam veriozem esse puto, quia adore non
 probante Reus pure absolvendus *l. 4. C. de Edend.* verbum
 vero *absolutionis* in rebus dubiis absolutionem potius a cri-
 mine, quam ab instantia significat. Deinde etiam si ab in-
 stantia tantum abolveretur Reus, semper de salute sua in-
 curtus & anxius inter spem metumque penderet, quod tam-
 en durum & inhumanum esset. Unde etiam Alciatus Vir
 maximus *ad l. 233. ff. de V. S.* errare scribit illos Judices, qui,
 si Reum convincere nequeant; eum Rebus sic stantibus ab-
 solvunt; ut quodocunque si vel minima conjectura exsur-
 gat, illum in carcerem iterum detrudere possint. Adjici-
 enda videtur quoque *l. ult. ff. de Calumniat.* ubi servus tortus
 absolvitur non rebus sic stantibus, sed ab ipso crimine: si e-
 nim ab instantia duntaxat absolutus fuisset, non quæri de
 calumnia Accusatoris potuisset. Denique ejusmodi crimi-

Qui tortu-
 ram perpe-
 sus nihilque
 confessus &
 crimine
 non ab in-
 stantia so-
 lum absol-
 vendus est.

nis, cujus quis semel accusatus est, non potest iterum accusari, nisi novus Accusator suum dolorem persequatur, simulque doceat, prævaricatione prioris Accusatoris Reum absolutum esse, l. 7. §. ult. *iusdem. ff. de Accusat. l. 3. §. 1. ff. de Prævaric. l. 4. §. ult. ff. ad L. Jul. de adult. &c.*

§. XII.

De corpore Coronid's loco Judex, quædam adhuc circa torturam delicti, an-observare debet. (1.) Quod de corpore delicti, antequam requam ad de tortura quæatur, constare debeat. In occultis vero *torturam* delictis DDres admittunt validas præsumptiones. (2.) *provolan-* tandum hic quoque, quod soli Reorum confessioni haud *dum, con-* credendum, si nulla probatio religionem cognoscentis *flare debet.* fruatur, Zanger. *cap. 5. num. 69.* Præstat enim in dubio decem nocentes dimittere, quam unum innocentem, confes-

Soli Reorū sum tamen, condemnare. Unde etiam est, quod commu-
confessioni niter, in ejusmodi occultis delictis, ubi de corpore delicti
non est cre- non certo constat, facilis lapsus fieri soleat, præsertim in
dendum. crimine Magiæ; de cujus existentia, an nempe revera de-
tur, jam non sollicitus ero; sed potius remittam curiosam
lectorem ad Excell. Dn. Præsid. *Dissert. de Crim. Mag.* Hoc
tantum hic monebo Judicem, ut si ita in præjudiciis hære-
at, & tot præconcepis opinionibus obæcatus sit, ut veritatem
hujus rei agnoscere haud queat; solum legat verba B. Brunne-
mann. *in Comment. ad l. 1. ff. de quest. §. 6. & 7.* ubi dicit,
suspicio & ego, ob crimen Magiæ multas innocentes foeminas
concremari; ex infirmioribus enim argumentis torturæ subji-
ciuntur, unde metuendum, ne multæ præferant mortem
ulterioribus tormentis, præsertim cum sub tormentis interdum
pereant. Utendum itaque in hujus criminis vindicta, Judici
ratione, nec ita ad torturam properandum; multo minus tamdiu
in tormentis detinendæ sunt miseræ feminæ, donec ex dolorum
impatencia tandem illis

illis falsa confessio extorqueatur. (3.) Observandum quoque quod a tormentis non sit incipiendum, *l. 8. C. de quest. l. i. ff. de quest.* ideo enim inventa sunt, ut veritas, quæ aliter haberi non potest ex illis inclarescat; unde & cæterarum probationum quasi subsidiaria vocatur, vid. Gometz. *Tom. 3. Refol. cap. 13. num. 29. Carpzov. quest. 119. num. 65.* Si vero aliter extorqueatur confessio, nullius momenti illa est; ita non est Judex quoque, qui non servato ordine aliquem tormentis incipiendū subijcit tenetur reparare & satisfacere Reo, de damno, de alias con-injuria, de doloribus, de sumtibus & denique de aliis in-fessio extor-commodis. Capitali etiam Judicio, judex Reum dolose *ta, pro nul-torquens* & in tormentis enecans, subijciendus est, vid. *la habenda,* Carpzov. *Pr. Cr. quest. 127. num. 3.* Nec urpheda obstat agens & Judex di torto, quia uti tortura, ita urpheda nulliter quoque a *insuper pu-Judice exacta*: Quo vero hoc periculum effugiat Judex, pe-niendus. ritorum consilia adhibere debet. (4.) Etiam addendum, quod Reo ante torturæ executionem, communicanda sint indicia, licet hoc non petierit, & videndum, an illa, dato termino ad perlustranda Acta, possit refutare sive elidere, *Ante tortu-vid. Anton. Matth. lib. 48. tit. 19. cap. 4. num. 3.* Quod requi-ram Reo situm tamen moribus magis, quam Juri Rom. suos natales communi-debet. Jure Rom. enim testes palam & præsentem Reo exa-canda sunt minabantur, unde non opus erat communicatione; quod *indicia, an vero secus est moribus,* unde hic necessario communicatio *illa elidere* indiciorum observanda; solent equidem Judices hic caute-*possi-læ loco,* Reo indicia denegare, ne processus inquisitorius difficilis reddatur; vel etiam Decretum de torquendo non palam interponere, ne appellandi occasio Reo detur & ita sumtus Processus multiplicentur: Sed iniquissima hæc est cautela, quæ Reo profcindit defendendi occasionem, unde B. Brunnem. Judicem bene monet, ut consulat peritiores, si ex justis causis appellationem Reo denegare velit, ne ali-

as, si propria auctoritatem hoc fecerit, de crimine Syndicatus periclitetur, vid. *Proc. Crim. cap. 8. m. 5. §. 39.*

CAPUT II. TORTURÆ MORALITATEM ET INJUSTITIAM CONTINENS.

§. I.

Sic aspirante Numinis gratia absolvi torturam & ejus præxin, quatenus Legibus ciuilibus & moribus approbatur. Nunc vero illam ad Legis Nat. æ sanæ rationis normam examinabo, ubi videbimus, quod indigna & refutata perleuia sint argumenta, quæ, pro stabiliendo hujus carnificinæ usu, ab illius fautoribus in medium proferuntur. Ut itaque illud, quod jam dixi, demonstrum; præcipua, quibus impugnatur ac plane conuellitur funestum hoc de tortura placitum, lustremus argumenta illorumque simul quibus alii id frustra tueri conantur, debilitatem pro paginæ angustia detegamus. Inter argumenta vero, quæ exitiale hoc de quæstione documentum summopere dissuadent, in fronte hic sese offert summa ejus injustitia atque aperta iniquitas, quam omne torturæ exercitium, secum portet necesse est.

Primum

*argumentum
contra torturam
pura parte non
minus exploratum
est, miseros Reos,
de quibus an fontes,
an vero infontes
sint, nondum constat,
in summo est
ab injustitia
ejus.*

Certissimum enim est & ex antea jam dictis patet, torturam esse medium inquirendi in crimen, quoad ejus auctorem hæcenus dubium & incertum: Jam vero & ab altera parte non minus exploratum est, miseros Reos, de quibus an fontes, an vero infontes sint, nondum constat, in summo est ab injustitia cruciatus. Poena itaque potius incerti criminis dicenda, quam medium inquirendæ veritatis; quia omnis corporis cruciatus, etiam si ante sententiam inferatur, poena est, Anton. Matth. ad Tit. de quæst. cap. 5. Verum enim vero omnis

omnis poenæ, si justa esse debeat, convictum Reum vel erimen verum, ad quod coerendum adhibenda, præsupponit; Cum vero, dum ad torturam quis acribitur, crimen dubium plane adsit, ideoque ratione istius, qui tantum suspectus est, revera crimen dici nequeat; Quo itaque æquitate fucō, quo rationis colore, crudelissimum hoc de tortura dogma, quo scelerum incerti Autores, non modo certissimis, sed & plerumque longe severioribus, quam si revera convicti essent, poenis subjiciuntur, defendi possit, ego haud video. Duplici vero modo hanc torturam potissimum fallacem ac erroneam sæpe numero compertam fuisse, plurimorum Sæculorum Scriptores memoriæ prodiderunt. Primo, quod haud pauci, qui criminis verè Rei, fortiter omnem torturæ ferociam perferant, atque ita quantumvis fontes, nihilominus legitime per illam absolvantur. Secundo, quod contra homines innocentissimi, crebris fallaciis & fraudibus miserrimum in modum opprimantur, atque iniquissime, ob confessionem vi extortam, ad mortem rapiantur.

Duo præcipue circa torturam hic veniunt observanda

§. II.

Quod itaque primo multi vim quæstionis omnem, constantè perpesi sint, nihilque confessionis ediderint, licet postea superadventientia indicia illos nocentes demonstraverint, in aprico est. Ipse etiam JCrus hoc, l. 1. §. 23. *ff. de quæst.* candide fatetur, dicendo: plerique patientia sive puritia tormentorum, ita tormenta contemnunt; ut exprimi eis veritas nullò modo queat: alii vero sunt tanta impatentia, ut quodvis mentiri, quam pati tormenta malint; ita fit ut etiam vario modo fateantur, ut non tantum se, sed etiam falsè alios criminentur. Sunt verba ipsius JCrus in d. l. Quibus B. Brunnem. suam opinionem adjecit. in *Process. Crimin.* cap. 8. m. 5. num. 13. dicendo: Quæstio sæpe est

Multa nocentes patienter torituram sustinent nihilque consentunt sic injur. Ne absolvuntur.

res

res dira, corporisque hominum admodum nociva & quandoque lethalis est, nihilque tam crudele & inhumanum, quam hominem ad imaginem Dei conditum tormentis lacerare & quasi excarnificare; præsertim dum Judex post torturam non potest certior & securior de crimine confesso, in conscientia esse, quam ante torturam erat; qui mentiuntur, qui pati possunt, mentiuntur quoque qui pati non possunt. Exempla multorum passim extant, qui delicta commissa non sunt confessi: Refert enim Tacitus *Lib. 4.* Hispanum illum, qui Pisonem necaverat, concios edere adactum, in mediis tormentis magna voce clamasse: frustra sese interrogari, nec ullam vim talem dolorem proferre, ut veritatem eliceret. Quam pertinaci quoque animo Epicharis mulier libertina, quam Nero, ratus muliebri corpus impar dolori esse tormentis dilacerare jussit, spreto omnibus dirisimis quæstionum cruciatibus omnia pernegavit, quæ rogabantur, vid. apud Tac. *Lib. 15.* Sed quid exemplis, jam temporis antiquitate pene deletis, recitandis me detineo; testimonia enim hujus rei etiam in Patria mea obvia fuere; Ante aliquot annos enim Colbergæ honestus quidam Vir, in suspicionem, ac si propriam uxorem occidisset, incidens, torturæ subijciebatur, nihil tamen sub dirisimis cruciatibus confitebatur; hic vero si nocens fuerit, injuste ob perpetuam torturam absolutus est: Si vero innocens, qualem iste miser & adversus quem, ob injuriam sibi illatam regressum sumere debet? Videt ergo Judex, quod frustra Reos indicis gravatos, quæstionibus dari curet, & quod nec quicquam, hac torturæ praxi vindictæ publicæ consulatur, cum, nulla expressa per tormenta confessione, etiam juxta leges civiles haud puniri possint Rei: Imo vero vindictæ publicæ hoc in casu potius resisti, atque obicem poni, quis non cernit? quando quidem ter tortus & nihil confessus absolvendus, & quidem non modo Jure

Romano

*Exempla
quædam il-
lorum, qui
torturam
perpesi, &
sic injuste à
crimine ab-
soluti sunt.*

Romano ad instantia, sed & ab ipso crimine, ut aliqui putant.

§. III.

Secundo quoque per torturæ praxin innocentes plerimi opprimuntur, ac perquam inique ad mortem rapiuntur: quod etiam confirmat Sulpit. Vict. in *Insp. Oraz.* dicens: miserrime, proh dolor! per funestum hoc exercitium opprimuntur mortales, cum tormentis dirissimis, ac plus quam belluinis, adeo excarnificantur, ut crimen aliquod, cuius fortassis ne quidem unquam illis fuit cogitatio, se esse commississe mentiri, atque ita torti mendacio, suis cruciatibus finem quærere necesse habeant. Insuper quoque postea miseri mortales ita prius sub tormentis oppressi, tandem iniquissime ad mortem condemnantur, & sic postea unum absurdum sequentur plura; Miseri enim mortales subitanea morte potius perire, quam recitando suam confessionem, iterum ipsa morte longe diriores tormentorum cruciatus subire, satius ac lenius ducant. Quod & Cicero *Lib. 2. ad Herenn.* confitetur, dicens: dolorem fugientes multi in tormentis sæpe ementiti sunt, morique maluerunt falsum fatendo, quam inficiando dolere. Ipse Beat. Gray. suo tempore jam exclamavit: Ah! quantus eorum numerus, quam ingens eorum turba, quorum innocentiam crudelissime oppresit tortura. Certe tam frequentes olim ubivis locorum, hi fuere & adhuc hodie sunt abusus, ut vix describi possit. Seriem vero, illorum per hanc immanem torturam, oppressorum, hic transcribere, nimis arcti, quibus inclusus sum, limites hujus Dissertationis respuunt. Videbis hac de re Valer. Max. *lib. 8. cap. 4.* P. Hoffr. *lib. 10. Hist. Belg.* Gray. in *Trib. Refor. lib. 1. cap. 6. lib. 2. cap. 4.* Add. Just. Oldekopp. in *Observ. Crim. in fin.* ubi dictus Autor Appendicem exhibuit, in qua 42. exempla illorum refert, qui injuste torti, dolori cedentes

D

delicta

Multi innocentes ad evitandos sæpius confitentur delictum quod nunquam commiserunt.

*Extorta,
confessione
multi inno-
center con-
demnantur
ad mortem.*

*Judex de
crimine
commissio
non potest
torturam
quam an-
tea erat.*

*Mentitur
qui pati
potest, men-
ditur qui
non potest
pati.*

delicta non perpetrata confessi; & sic innocentes ultimo supplicio affecti sunt. Ipsa quoque S. Scriptura ejusmodi sanguinolentum Processum detestatur atque abominatur; Sanguis enim innocenter effusus clamat vindictam coram Deo *Apocal. 6. 10.* Et quam anxie quoque innocentis sanguinis effusionem inhibitam *vid. apud Jerem. cap. 7. v. 6.* Ipse quoque Deus T. O. M. dicitur odisse & abominari illos, qui innocentem effundunt sanguinem *Proverb. cap. 6. v. 15. & 16.* Cui itaque bonæ rei amabo inservit cruenta hæc quæstio? decernitur procul dubio eum in finem, ut de delictis hætenus dubiis, plenius instruat atque certior reddatur Judex; Ast quid certitudinis judicantis adferat res, quæ (satis ipsis Jctis *l. 1. §. 2. ff. de quæst.*) fragilis & periculosa est, ego haud percipio; Hinc potius judico, quod certa notitia haud instruere possint judicem tormenta fallacia, præsertim quia sub illis mentiuntur qui pati possunt, mentiuntur etiam qui pati non possunt; & sic illi patientia aut obstinatione superant tormenta, hi vero infirmitate & crudelitate tormentorum superantur. Hanc itaque miseriam Augustinus intuens, in hæc verba prorumpit: quid est intolerabilius, magisque plangendum, & si fieri posset, fontibus lacrimarum, quam quod propterea Judex torqueat accusatum, ne occidat nesciens innocentem; sit vero per ignorantiam miseriam, ut & tortum & innocentem occidat: quem, ne innocentem occideret, torserat. Verissima sane verba! quæ, utinam cujusvis Judicis menti in fixa hærerent, ne tam temerè, ad quamcunque per tormenta expressam confessionem, tot miseri mortales ad immeritam mortem abriperentur.

§. IV.

Torturam porro cane posus & angue, in omnibus bene constitutis Rebuspubl. fugiendam esse, insignia inevitabiliaque mala, quorum illa certissimus sones est, sva-
dent.

dent. Ecce enim quæstionem, paratissimum omnibus *Quæstio ad*
 Tyrannis, summa sub injustitiæ specie, insubditos sævien- *mnibus Ty-*
 di medium. Nunquam enim Tyranno ficta & subornata *rannis pra-*
 decerunt argumenta, quibus illos, quos suæ sævitæ ele- *bet occasio-*
 gerit objectum, juxta leges, tormentis subjicere, miseros *nem sub*
 que sub egregio æquitatis prætextu, dirisimis cruciatibus *specie justiti-*
 percutere poterit. Exempli loco hic prodeat Tiberius, *ria in sub-*
 qui ad mortem damnatis, & ut loco torturæ sibi mori li- *ditos sævi-*
 ceret perentibus, respondisse fertur: *se nondum ignorasse, audi.*
 & sic mortem tandem quasi muneris loco concessit. De-
 inde etiam non tantum summis imperantibus, sed etiam
 omnibus potentioribus simul ac privatis, planissimam, sua
 scelera tute explendi, immanis tortura parat viam. Po- *Potentiori-*
 tentioribus enim, qui forte imperium Tyrannidemque *bus in qua-*
 affectant, vel etiam aliis fallacis se potentiores ditiores *cung, Reubl.*
 que reddere student, in promovendis suis desideriis *e. præbet viam*
 egregie operam navabit hæc bellua: Quos enim sibi gra- *tortura in-*
 ves suisque conatibus obicem ponere vident illos fictis a- *nocentibus*
 liquibus indicis suspectos redditos ab torturam abripi cu- *Et sibi invi-*
 rabant; ubi tunc nullus expectandus dolorum finis, nisi *sis nocendi,*
 ut per objecti criminis confessionem ad mortem condem-
 nentur miseri de Republ. optime sæpe meriti. En itaque
 paratum medium, legitime ac sub pallio justitiæ, ab ini-
 micorum gravi præsentia, sese liberandi. Memorabile
 hujus rei exemplum nobis suppeditat *Quintil. Curt. lib. 5.*
 in Cratero ac Philota: Cum enim a gravi Philotæ præsentia *Exemplum*
 sese liberare moliretur Craterus, nihil expeditius excogi- *Crateri qui*
 tare potuit, quam ut Philotam Regi Alexandro M. pro *per tortu-*
 ditionis suspectum redderet, quo per tormenta fictum *ram a gra-*
 crimen extorquendi occasionem naclus, ipsum è medio *vi præsentia*
 tolleret; nec illum sefellit quoque exitus, sed potius, licet *Philota sese*
 impie, tamen dextre se ab æmulo suo liberavit Craterus. *liberavit.*
 Apud Pontificios etiam hæc quæstio optimum adhuc re-

Apud pontificios tor- medium est, a piis & probis viris quibus illorum fraudes
tura est optimum re- & fallaciæ nam in religiosis, quam in aliis rebus seculari-
medium magis suspectos postulant, & postea dirisimis tormentis
Viros pios sub specie justitiæ ad mortem condemnare possint. Et
& probos itaque optimum inquirendæ veritatis medium. Denique
& Patribus etiam B. Dn. Græv. in Trib. Reform. satis demonstravit, quod
invisos sub & homines privati parem subinde injustitiam exercere,
pretextu possint, dicit enim lib. 2. cap. 3. corradere facile poterit aliquid
hereseos & malignorum hominum ingenium, quo torturam in Adver-
magia è sarium apud Judicem Impetret: Commodam enim facino-
Republ. col- rosis suppeditat occasionem, scelerum quæ ipsi commise-
lendi. runt pœnas, in alios innocentes derivandi: Exempli loco
Et privati hic referam illud, quod mihi Ultrajecti a Viro doctissimo,
privatis de sutore quodam viro innocentissimo narratum est; hic
quoque per enim, ex falsâ latronis alicujus nominatione in carcerem
torturam conjectus, objecti que criminis culpam vi metuque doloris
nocere pos- confessus, & sic denique tristi supplicio, coram oculis la-
sunt. tronis subjectus est: Peractò hoc spectaculo in cachinnos
 solutus latro, satis alta voce exclamavit, annon tibi misere-
 rime sutor pulchre, prout jura veram rependi? Attoniti
 hanc rem audivere Judices, quibus interrogantibus quid
 hoc rei, sceleratissimus respondit latro; se aliquando huic
 sutori, quod par calceorum gratis sibi dare denegasset, pes-
 sima quæque minatum, & nunc denique illius injuriæ vindic-
 tam pulchre satis perfecisse. Quo postea factum, ut il-
 lius loci ita torturam restrinxerint, ut jam quasi in totum
 sublata videatur.

§. V.

Illud quoque torturæ incertitudinem ejusque pro-
 inde imperfectionem non obscure arguit, quod in plerisque
 torquendi modis, tormentorum dolores exasperare & re-
 mittere

mittere in solius carnificis potestate sit: Ille enim pro *Carnifex* lubitu Reos, vel majoribus vel minoribus affligere potest *hic Judici* anxietatibus, ut vix imo vix Judex discernere queat, num *in appli-* severe, num vero mediocriter tantum torqueatur Reus. *candis in-* Quapropter quandoque contingunt, ut Carnifex, aut num- *strumentis* corruptus aut quacunque alia ex causa, externo appa- *rum* ratu ferociter torquere fingat, quem interim leviter tan- *cere potest.* cere potest. tum ferit; ut & ab altera parte, aut ab alio conductus vel ex alia ratione severissime illum puniat, quem tantum leviter torquere simulat. Quia itaque Carnifex utroque modo fucum facere potest Judici, satis exinde apparet, parum certitudinis ac fiduciam Judici, quod Reus sub tormentis confessus aut difessus sit, emergere posse. Militat quoque maxime contra quaestionis usum, quod ipsissimo Juri Nat. exinde vis inferatur; illud enim dicitur, quod unusquisque justis, & ad sui defensionem, conducentibus mediis uti, atque sic per consequens vitam suam defen- *Juri Nat.* dere possit; Et cum sic consensu ferme omnium populo- *per tormen-* rum defensio sui adscribatur Juri Nat. quid quaero aliud *ta vis infer-* est, compellere mortales ut per propria facte sibi exitium tur, quærant; quam funditus extirpare decantatum illud Juri Nat. principium, *sui defensionem nemini esse prohibendam.* Miseri enim Rei sub tormentis in sui perniciem id supplere adiguntur, quicquid certitudinis adhuc ex testium aut argumentorum penuria, ad illos condemnandos Judici deest, & sic dum propria sua confessione contra se pugnare coguntur, sui ipsius proditores torti constituuntur. O rem immanem! sicine cum Christianis procedendum? B. Dn. Græv. *in Trib. Reform. lib. 2. cap. 2.* recte docet, quod in civilibus iniquum sit a Reo confessionem, quasi gladium ad illud jugulandum, exigere; domo enim ad- *Sui ipsius* ferre intentionem & instructum ad Judicem venire o- *proditor* portet actorem: quanto vero majori jure, iniquum illud *Reus confes-* quis *quis* *tuitur.*

quis exclamet placitum, quod in criminalibus, ubi de eorio & vita humana agitur, Auctorem a Reo confessionem exigere jubet.

§. VI.

*In S. Script.
nullibi huius
truculenta
tortura
mentio fit.*

Torturæ quoque praxin exinde vituperandam esse cenfeo, quos nusquam in univervo seu Codicis contextu, hujus truculenti veritatis exprimendæ mediis, ullum videre detur vestigium. Minime vero, ut verbis Anton. Matth. loc. sæpe cit. utar, verosimile est, si ad veritatem indagandam necessaria esset quæstio, Deum T. O. M., cuius leges, sine scelere, imperfectionis, argui non possunt, tum præclarum inventum prætermisurum fuisse. Divina enim vix ferre videtur iustitia, si iustum ac expeditum criminum investigandorum tortura foret medium, a DEO illam in S. Literis silentio fuisse præteritam: crimina quippe pænis expiari, quoniam adeo necessario divina exposcit iustitia, illam Provinciam quoque Judici seculari tam serio mandavit DEUS; hinc certe plus quam probabile evadit, si occulta crimina per quæstionem tam dextre legitimeque probari, & sic per consequens puniri possent, in terris iudicaturis; illam criminum puniendorum viam indigaturum fuisse Deum. Sed quid dico tantum, nihil dicere de tormentis divina folia, nonne tacite sic satis prohibetur tormentorum praxis, dum ubique supremus Legislator in rebus dubiis probandis, ad testes & argumenta, nusquam vero ad torturam terrestres relegat Judices? Adducitur quidem a nonnullis pro defendenda quæstione, palmarii instar argumenti, potio amara ac maledicta de qua Num. 5. injicitur mentio: ast illam toto cælo a tortura distinctam fuisse, demonstratu persfacile est. Bibenda enim dabatur mulieri adulterii suspectæ eum in finem, ut assumpta hac portione mulieris venter intumesceret, simulque exinde pro commisso facinore, cruciatibus

*Deus in reb.
dubis prob.
iudicem re-
legat ad tes-
tes & ar-
gumenta,
unde tort.*

non levis exagigaretur; sin vero criminis insons foret *tacite videtur* uxor, nihil omnino doloris aqua amara illi adferret, sed illi *ur prohib.* læso corpore evaderet. Inde multa specialia & a torturæ *Resolvitur* genio abhorrentia hic notare licebit. Primo quod infallibili *argumen-* lis ex hac potione propinata, aut culpæ aut innocentie emer- *tum a potio-* ferit probatio; unde miraculosam & supernaturalem hanc *one amara* fuisse probationem, plus satis arguit textus S. Scripturæ. Quis *desumtum.* vero eo dementie procedat unquam, ut torturam, rei dubie probandæ modum infallibilem pariter dicat ac miraculosum? Certe, quæ ante de quæstione adstruxi, merito me ex- clamare jubent cum B. Dn. Gray. absit in tortura sacrum quid aut miraculosum suspicemur; absit certum illud at- que infallibile ullo modo arbitremur, quod tortura nobis de veritate delictorum pandit, *in Trib. Reform. Lib. 2. cap. 1.* Secundo, hæc potio solos tantum excarnificat nocentes: torturæ vero cruciatus immanissimos, tam nocentes quam innocentes perferunt. Tertio, illa quoque inter torturam *Differentia* & hanc potionem differentia annotanda; quod hæc non, nisi *precipua* in solo adulterii crimine investigando adhibita fuerit, illa *inter tortu-* vero in quovis delicti genere adhibetur. Quarto, potio a- *ram & po-* mara non erat solus adulterii probandi modus; sed & simul *tionem a-* nocentibus iusta poena, quod secus in tortura est; ubi *namam re-* cruciatus communiter non habentur pro pæna, sed dete- *cessentur.* cto demum crimine ad facinoris poenam itur. Alii ad as- ferendam torturæ praxin produciunt argumentum est *At.* 22. v. 24. & 25. ubi Apostolus Paulus, ad exprimendam ipsi veritatem jamjam loris cædendus, non ideo deprecabatur quæstionem, quod injusta foret, sed hanc solum ob cau- sam, quia Civis romanus erat, quem, ut in primo Cap. de- monstratum est, Leges Civilis non facile torqueri per- mittebant. Sed Resp. Paulum Apostolum quæstionem si *Resolvitur* ve torturam, quæ tunc temporis tam alta in Republica *arg. a Paulo* Romana jam egerat radices, tanquam injustum modum *desumtum.* proce-

procedendi, non deprecatum fuisse, haud esse, quod admirerur. Noverat enim Paulus sese parum profecturum in alleganda juris iniquitate superbis illis Romanis, qui (testante Cicerone *Lib. 1. de Orat.*) arroganter sibi persuadebant, quod omne jus præter Romanum, ridiculum & inconveniens esset. Ast mihi quemdam regerem audire videor, quorsum isthæc demonstratio scil. in S. Literis nullum reperiri torturæ exemplum; ideone quia S. Scriptura de illa conditescit, quæstio ex nostris exturbanda est Judicis? Multa enim pro diversa Reip. forma, admitti præcepta, quæ in alia non obtinent, non raro postulat necessitas. Unde etiam est, quod multa in Judicis nostris recepta, quorum in S. foliis ne verbum quidem reperitur. Sed facilis his similibusque object. responsio est. Non equidem inficior, pro diversa regiminis forma varias quoque condendas esse leges; verum tamen nulli Populo & præsertim Christiano integrum est, in suam introducere Remp. tales leges, ex quibus æquitas illa ac justitia, qua cunctæ a DEO olim latæ leges nitebantur, exulat. Hinc non ideo extirpandam suadeo torturæ praxin, quod nullo S. Scripturæ textu suffulta sit; sed ideo illam non admittendam esse concludo, quia nihil penitus in tortura conspicuum est, quod vel umbram veræ illius justitiæ aut genuinæ æquitatis, quam in omnibus præceptis divinis observare licet, sapit. Hoccine enim B. L. æquitatem indicat, plèctere quempiam, quem modum constat fontem esse nec ne? Hoccine justitiam sapit, noxios impunitos dimittere, & contra innoxios morte punire? Hoccine rationi naturali consentaneum est, homines ad sui ipsius cædem confringere? Quæ omnia & longe plura in torturæ praxi involvi, jam satis demonstratum dedi.

§. VII.

Tandem

Coronidis loco duo sese offerunt, quæ præ ceteris tortu-

Tormenta non ideo ex foris nostris extirpanda, quia illorum in S. Scrip. nulla fit mentio, sed quia æquitas Christiana in illis exulat.

torturæ praxin Christianis suspectam admodum atque in- *Probatum*
 visam reddere debent. Primum est, quod ab hominibus quod *Christi-*
 gentilibus primitus ortum duxerit, & per illos, quasi per *stianos non*
 traducem hæc tandem ad nos delata sit hæc ferina inquisitio: *deceat ex*
 Quamvis enim Romani præ cæteris quidem sui temporis *duabus caus*
 Populis æquitati maxime studerent; gentilem tamen ac *sis torturam*
 severiorem illorum animum luculenter satis comprobant *in suas ad-*
 vel unica eorum usitata consuetudo, qua quondam homines *bibere Fo-*
 solenni spectaculo sese mutuis vulneribus transfodere in- *ris.*
 citabantur, sanguineosque ejusmodi lusus non modo Ma- *Prima est*
 gistratus permisit, sed & mortales, spe præmiorum, ad quod a fe- *belluina hæc*
 belluina hæc invitavit exercitia. Alterum, quod homi- *rocioribus*
 nibus religiosis suspectum reddere debet quæstionis exer- *ortum*
 citium, hoc est: quod Romani, quantumvis ferocioris, *traxerit.*
 ut probatum, indolis, in Mancipia primitus torturam tan- *Secunda est*
 tum instituerint, neque unquam facile liberos homines, si- *quod licet*
 ve Cives Romanos, tormentorum cruciatibus subijci vo- *Romani fe-*
 luerint. In servos itaque solos, quoniam ab initio adhibue- *rocioris in-*
 rint quæstionem Romani; nonne hinc satis indicii exsur- *dolis essent,*
 git, illos ipsos satis vivide jam perpensisse torturæ iniqui- *tantum in-*
 tatem? Mancipiorum vero apud illos tam misera ac de- *servos pri-*
 plorabilis erat conditio, ut juxta illorum Leges nulla iis *mo adhibu-*
 fieri potuerit injuria § 3. *Inst. de Injur.* quadrupedibus assi- *erint.*
 milata fuerint *l. 2. ff. ad L. Aquil.* ut & ipsa occidere impu- *Servus nul-*
 licuerit Romanis. Hæc omnia itaque satis manifeste, *la sicut in-*
 demonstrant, quæstionem, utpote a gentilibus & feroci- *juriam.*
 bus Romanis introductam, ut & in Mancipia, quæ vix
 homines dicebantur, primitus tantum exerceri solitam, *Libertis ve-*
 longissime ex tribunalibus Christianorum, quibus Evan- *ro homini-*
 gelica semper cordi esse debet mansuetudo, proscriben- *bus sit inju-*
 dam esse. Sed vereor, ne ita, ut suo tempore jam Lud. *ria, si inju-*
 Viv. in *Comment. ad Aug. de Civit. Dei* monuit, conqueri se torquen- *te torquen-*
 futuro tempore cogat: Christianos homines tam mul- *tur, ergo*
 E inde conclu-

ditur quod ta gentilia, & ea, non modo charitati & mafuetudini chriſtia-
tortura ex nã contraria; ſed & omni humanitati repugnancia, mordicus
Foris Chri- tanquam religioſiſſima retinere.
ſtianorum
longiſſime

§. VIII.

ſu proſcri- Abſolvimus itaque argumenta contra torturam pũ-
benda. gnancia, nunc luſtranda quoque veniunt illa, quæ pro
 defendenda ejus Praxi adduci ſolent. Primum vero, quo
 defendi ſolet, argumentum, uſus longævus atque invete-
 rata apud tot Populos conſuetudo eſt. Ante ipſius urbis
 Romæ cunabula enim, apud Athenienſes Rothioſque (a
 quibus non exiguam ſuarum Legum Romani mutuarunt
 partem) hic veritatis inveſtigandæ modus jam invaluit;
 quia vero longa conſuetudo non minorem quam ipſa lex
 continere debet vigorem *l. 33. ff. de LL.* hinc illi torturam,
 utpote tam antiquitate, quod tot populorum conſenſu
 corroboratam neceſſario tanquam legem in Rep. eſſe ſa-
 lutandam, acriter contendunt. Aſt, quis non videt in-
 firmitatem hujus ab antiquitate deſumpti argumenti? legis
 autoritate munitam eſſe debere, conſuetudinem, haud infi-
 cior ego; attamen ut aliquid veræ conſuetudinis inſigniat
 nomine, & per conſequens. Legis virtute donetur non
 ſola antiquitas, non actum frequentia, nec ſolus multo-
 rum Populorum conſenſus ſufficit; quia Errantium mul-
 tudo non relevat aut corrigit erroris turpitudinem, nec
 malæ cauſæ juſtitiam multorum patrocina purgant. Sed
 rationabile inſuper nulloque errore primitus introductum
 eſſe oportet illud, quod veræ conſuetudinis meretur ti-
 tum *l. 39. ff. de LL.* Malæ vero conſuetudines neque
 ex longo tempore, neque ex longa conſuetudine confir-
 mantur, *vid. Nov. 134.* Siquidem itaque teſte Imperatore,
 rationabilem nulloque errore introductam eſſe decet con-
 ſuetudinem, ut legis autoritate gaudeat; ſequitur omni-
 no hanc ſumme irrationabilem, graviffimoque errore in-
 rodu-

productam torturam, consuetudinis nomine indignam esse. Aliud quoque, quo tortura defenditur, ex Justiniani aut alterius Principis Rom. auctoritate, elicitur argumentum. Inquiunt enim hujus sanguinolentæ carnicinæ fautores: quemadmodum & alia in Juris Rom. sacraria instituta, apud nostrates legum gaudent auctoritate; ita & hoc de quaestione placitum, tanquam a Justiniano aliisque Imperatoribus confirmatum, legum numero eximere, haudquaquam imperatoria illorum legislatorum sinit Majestas. Sed debile me hercule! ac imbecille pro funestis tormentis hoc argumentum est: Notum enim, quod nullus Princeps, penes quem in terris residet Majestas, alterius majestatis legibus obedire, necessum habeat; Et quia sic quilibet Principum hodie id potest in suo territorio, quod potest Imperator in Imperio; sic quoque exinde fuit, unumquemque Imperantem posse leges in territorio suo male receptas abrogare, æquioresque in illarum locum substituire.

*Resolvitur**argumentum ab obligatione**Juris Rom. desumitur.*

§. IX.

Acriter quoque pro defendendis quaestionibus a dissentientibus objici solet, quod nempe sine gravissimis Judiciorum incommodis illa Praxis tolli nequeat: quemadmodum enim Reus de cujus innocentia jam constat, absolvendus; ille vero quem criminis fontem esse liquet, ad debitam poenam condemnandus: ita etiam medium adhibendum, per quod, aut suspecti innocentia, aut ejusdem (ut barbare loquar) nocentia Judici emergat, justeque Reus exinde aut absolvatur aut condemnetur; huic autem rei, quoniam luculenter admodum inservit tortura, maxime in Judiciis nostris retinenda videtur. Sic dissentientes putant. Sed nullius momenti hæc objectio est, quis enim non videt torturam esse rem fallacem, periculosam & erroneam, neque post adhibita tormenta Judices de patrato crimine esse certiores, quam antequam Reus

*Resolvitur**argumentum a necessitate**desumptum**Probat**quod tortura*

ra si fallax inquirenda veritatis medium. equaleo fuerit impositus. Fatentur utrique ipsi Adversarii neminem aut absolvendum aut condemnandum esse, nisi aut de innocentia, aut de crimine commisso liquido constiterit. Sed quid quæso hic præsidii in suspecti hominis reatu aut innocentia detegenda, adferet tortura, qua adhibita non magis, quam si non adhibita, tranquilla conscientia quempiam condemnare, vel absolvere poterit æquus Judex, utpote quæ tam crebræ quæstionis fallaciæ haud ignarus, rem omnem non modo haud probatam, sed & magis suspectum, quam antea erat, habiturus est? Ex quibus itaque satis liquet, illos gravissime errare, qui supponunt, torturam esse medium, quo mediante suspecti aut absolvi, aut condemnari queant.

§. X.

Provocatur ad refutandam dissentientium opinionem ad mores aliorum populorum penes quos nulla tortura praxis superest.

Dissentientes porro iniquum esse ajunt, ut, quem indicia nonnulla suspectum arguunt, ille vel absolvatur, vel condemnetur. Ad refutandam vero hanc opinionem, provocho ad Anglorum, Batavorum aliorumque Populorum mores, penes quos, licet nullus torturæ hodie supersit usus, tamen nec suspectus pure absolvitur, nec etiam condemnatur: Detinent enim criminis suspectos per aliquod temporis spatium in vinculis & accuratissimam contra illos inquisitionem instituunt, si vero ex instituta hac inquisitione aut de illorum innocentia, aut commisso crimine non sufficienter constet, datis fidejussoribus de judicio sisti, tamdiu ab instantia absolvunt, usque dum graviora contra illos exurgant inquirendi argumenta. Posset vero hic quis objicere, quod cautio tamen in criminalibus non locum habeat; sed Resp. concedendo, quod non semper locum habeat, ubi verus jam adest, Reus & criminis convictus, hic vero tantum suspectus adest, qui nullo modo convinci potest; Ergo procedendum hic eodem modo, ut fieri solet, quando Reum ob ter perperam torturam ab instantia

infantia absolvunt, datisque fidejussoribus de Judicio sisti ita dimitunt, ut data dextra sub pœna convicti promittat obedientiam. Et denique quid si concedam, Judicem sic esse coactum, aliquando suspectum & sic fortasse verum criminis Reum absolvere; exinde tamen non sequitur, quod ipsi, ut huic incommodo obviam eat, ad quæstionis usum, qui obnoxius est tantis fallaciis, provolandum sit. Hoc enim, ut fiat, non patitur illud Apostoli monitum: non esse facienda mala, ut inde eveniant bona. Fungentur itaque magis secure suo officio ille Judex, qui sua judicia divinis præceptis, quæ nusquam illum violentum hoc examen docent, conformat, & Deo tanquam soli animorum & renium scrutatori, occultos scelerum Autores puniendos committit. Dissidentes porro urgent, quod tamen iniquum sit, ut aut suspectus absolvatur, aut condemnatur, adeoque ad hanc provolandam esse torturam. Egregie sane! quasi vero suspectus, qui ad torturam rapitur, non condemnaretur. Dicit enim expresse Anton. Matth. *ad tit. de quæst. cap. 5.* omnem corporis cruciatum, etiam si ante sententiam inferatur, poenam esse. Quam immanes vero ac diros cruciatus subeat miser sub tortura non est, quod hic rursus operose demonstrarem; certum enim est, vix ullum tormentorum genus nunc usurpari, quod cum ipsa morte, mille modis non sit comparabile. En itaque dextrum ac lepidum tormentum inventum, ne quis tanquam suspectus condemnetur.

§. XI.

Denique hujus carnificinæ Patroni provocant ad experientiam, dicendo: quod non una vice, homines facinorosi, expressa iis per tormenta veritate, pœnas experti sint promeritas, qui alias, si tormenta adhibita non fuissent, haud puniri potuissent; & sic omnino putant tormenta, tanquam medium eruendæ veritatis certissimum, in qua libet bene constituta Rep. toleranda esse. Sic illi: sed loco

E 3

respon

*Sicuti post
perpeſſam
torturam
Reus, licee
vere crimen
commiserit,
absolvendus, ita etiam in delictis occultis absq; tortura procedendum.*

*Deo renium
scrutatori
oculorum
delictorum
vindicta est
committenda.*

*Probat
quod omnis
corporis
cruciat
pœna sit, &
quod sic
suspecti puniuntur, quod
tamen inju-
stum.*

*Obicitur a
dissentienti-
bus, quod per
torturam
obscura sa-
pius delicta
detecta si qd.*

*Experientia
a contrario
dissentien-
rum argu-
mento op-
ponitur.*

*Dicta S.
Scriptura
adducun-
tur, ubi De-
us malum,
quod impiis
minitaba-
tur, ex hac
causa remie-
rebat, quia
pauci adhuc
inter illos
essent iusti.*

responsionis, experientiam experientiae oppono. Iniquum enim dissentientes, salutem Reipubl. exposcere, ut homines facinorosi puniantur. Fateor & ego illud, sed contra assero, Reip. magis interesse, innocentes non excarnificari pœnis acerbissimis, nec morte plecti immerita. Illi deinde ad experientiam, quæ sæpius docuit, facinorosos per extortam confessionem iustis affectos esse pœnis, provoco: ad quam & ego pro defendenda mea opinione provoco; palam enim est, quod multi, non dicam plurimi, mediante hac carnificina, delicta nunquam commissa confessi, & sic iniustis pœnis ac immerita morte affecti sunt. Exempla illorum hic recensere, pagellarum angustia prohibet, hinc curioso Lectori commendo Autores *supra* §. 3. *hoc Cap.* jamjam adductos, ubi infinita exempla, iniuste tortorum & immerita morte affectorum legere licebit. Ego interim satius esse puto cum Trajan. impunitum relinqui facinus nocentis, quam innocentem damnare *l. 5. pr. ff. de pœn.* quod insuper comprobatur *Genes. cap. 18. v. 23.* ubi Abrahamum, excidium, quod DEUS minitabatur Sodomitis, non aliam ob causam, deprecantem cernimus; quam, quod pauci adhuc in illo Populo superessent probi & pii homines, quibus tum una pereundum fuisset. Deinde etiam parabola Christi huc spectat: ne colligendo Zizania eradicetis simul triticum, finite utraque simul crescere usque ad messem *Matth. cap. 13. v. 29.* Ad similitudinem itaque hujus Dicti, Judex salva conscientia decem nocentes, de quorum delictis sibi non certo constat, potius, absolvere, quam unum innocentem torturæ subicere, & extorta confessione ad immeritam mortem condemnare potest. Ex hisce itaque assertis sufficienter constare autumo illud, quod in rubro hujus dissertationis affirmavi, torturam nempe tanquam rem irreligiosam, iniustam, & juri Divino ac naturali contrariam, ex foris Christianorum longissime pro-
scribendam esse.

EER

EER-KRANS

gevlochten vor den geleerden Heer, den Heer
MARTIN BERNHARD,

*als zijn Ed. met eene algemeene toejuichinge, tot Meester in
beide de Rechten verklaard wierd in Hall van een bekend-
ten Vrijnd uit Utrechts.*

NA zo veel arbeid ziet me uw' naerstigheid geloond
Uw deugd met heerlijkheit op't desligste gekroond
Nu word uw hoofd versierd met onverwelkbre blaaden;
Zie hier de vruchten en die schoone pronk-sieraden
Van uwe naerstigheid! Terwijl ge ons toond so klaar
In uwe Reeden-twist, des Piinbancks doods-gevaar.
O frykelike pijn! o plaag die meenigwerven
De Mensen duizental, in plaats van eens, doet sterven!
O reedenlooze vond, van Christ'nen noit bedagt;
Maar van het Heidendom zo dwaaslijck voort gebracht.
O Winckel vol van bloed, hoe pijnigd gijc gewisse,
Der Menffen! En hoe dwingt g'haar om bekentenisse
Van eene zaak, waar aan zij vaak onschuldig zijn!
Zo dat de menf zig zelfv' vermoord door deese pijn.
Ga voort mijn voer:ter Vrijnd zo moedig in het strijden
Voor Themis Heiligdoom! O wahkre Themis Zoon
Met recht verdind gij, voor uw goeden jever, loon
Met recht behoord ge een reeks van meér dan Nestors jaaren
Te leeven, tot gij word versierd met zilve haaren.
Leef lang! beschermd het recht door uwe zorg en vlijt,
Maak dat ge een Voorspraak van verdrukte Menffen zijt
Verstrek tot hulp aan die benaud zijn, en verlegen,
GOD mak uw tot een doel van al zijn heyl en zeegen.

SOMME.

SO gehe denn voran / mein Freund! ich muß dir weichen /
Und / da man deinen Fleiß des Vorzugs würdig acht!
Freymillig zu gestehn was ich mir zugedacht.
Wer Lorbeer-Kränze trägt / der führt ein Sieges Zeichen /
Und also muß ich wohl hinfort die Setzel streichen.

Zwar

Zwar als das Schicksal uns zuerst zusammen bracht
 Und unsrer Jugend Trieb die erste Freundschaft macht/
 Beßte ich mich schon den Vortritt zu erschleichen :
 Und setzte solches Ziel auch meinen stärckten Zahen/
 So oft wir in der Fremd hernach zusammen warn.
 Du weist auch wie ich schon den Gradum zu erreichen
 Die Anstalt dort gemacht / eh wir nach Holland zogen.
 Allein / ich sehe jetzt die Rechnung hat getrogen :
 So gehe denn voran / ich muß dir dißmahl weichen.

Also schri:b seinem werthen Freunde zur neu-erlangten
 Ehre glückwünschend aus Utrecht zurück

S. P. GASSER, J.U.Cand.

Sat præjudicii certatum: Doctior orbis
 Judicii propriis nunc sua bella gerit.
 Quæ præconceptis censuris cuncta notabant
 Jam prope cesserunt, tempora dura retro.
 Quid dicat quisquis docti plerumque videbunt.
 Dogmaque decrepuit quod crepat: *αὐτὸς ἰφ*
 Unde fit ut verum, quod dixerat ille latere
 In puteo, sensim tollat abinde caput.
 Fallor, an hinc etiam fieri persuadear istud,
 Quod mala Torturas hæc pia charta probet?
 Sic est *Bernardi Doctissime!* non erat ullum,
 Quod mage simplicitas approbet ipsa, malum.
 Cur ita? - - Nam constat Romanis esse probatum
 Quæis dicunt nunquam complacuisse mala.
 Fas erat idcirco depingere clarius istum.
 Justitiæ fumum, judiciumque tuum.
 Gratulor hoc ipso Tibi nomine, quæque labori
 Huic conjuncta capis, præmia fausta precor.

JOH. CHRIST. GRUEL,
 Gryphsw. Pom.

* (o) *

DECANUS PRÆSES
NOBILISSIMO DOMINO CANDIDATO
S. P. D.

Moris est in Academia nostra, ut cum infinitæ sint in quæstionibus juris ob varias rationes alibi fusius expostas dissensiones & opiniones communes contra communes, non solum liceat Professoribus libere sentire, sed & eadem libertas relinquatur Candidatis in disputationibus inauguralibus. Quare & ego eadem libertate Te gaudere lubentissime patior, præprimis cum eandem sententiam, quam propugnas jam anno 1624. Johannes Grævius peculiari tractatu, quem sub titulo Tribunalis reformati edidit prolixius defenderit, & quantum scio, Jcti jam fere per seculi spatium tacuerint, & ejus opinionem nemo peculiari scripto refutaverit, imo celeberrimus Jctus Belga Antonius Matthzi in tractatu de criminibus ad tit. de quæstionibus cap. 5. doctrinam Grevii, etsi ejus nomine suppresso (non, ut puto animo maligno, sed ne opinioni illi autoritate Doctoris Arminiani præjudicium crearet) in summam contraxerit, & judicio suo quod valentiora videantur argumenta, quibus oppugnantur tormenta, quam quibus defenduntur, tantum non approbaverit. Cum vero tota hæc disputatio Tua sit, non mea, patieris, ut patris mentem meam de hoc negotio aperiã, ne, quod alias non solet esse infrequens, aliena doctrina tanquam mea allegetur. Iniquam esse torturam & Christianas Respublicas non decentem, cordate assero. Assero etiam, optandum esse ut hic nãvus cum aliis plurimis ex Christiana Republica exterminetur, sed in quantum regulæ Prudentiæ id permittunt. Utrum vero ita simpliciter consuli debeat rectoribus rerum publicarum Christianorum, ut torturam ad imitationem Anglorum aliorumve populorum exterminent, subsisto. Et cum institui ratio non admittat, ut plene sententiam meam declarem, faciam id saltem per compendium, & melioris illustrationis gratia simile istud
a
confi-

considerandum propono. Bene facit Medicus, ut statim hominis ægotantis ac signa morbi accurate secernat a signis sanitatis. Tum & cognito morbo serio optat, ut ille expellatur. Sed quantum id permittit prudentia medica. Neque enim absque gravi periculo ægotantis indistincte poterit adhibere medicamenta morbo adversa, sed varia consideranda sunt medico, puta ut radices morbi simul tollantur, ut constitutio corporis, ætas, consuetudo, & annon malum nimis altas radices egerit, ut totum tolli nequeat, & quæ sunt similia, expendantur; Sic & Politicus ac Jctus in quæstione de tortura, antequam consulat, torturam esse eradicandam, considerabit, an & reliqui nævi, quibus laborant Christianorum Respublicæ, simul tolli queant, ut annon tortura sublata & reliquis nævis intactis graviora damna sint metuenda. Considerabit, annon illæ Respublicæ, quæ tortura non utuntur, sint feliciores, vel annon iisdem ac fortè majoribus abusibus sint obnoxie. Ita v. gr. notum est iis, qui accuratorem notitiam habent processus Anglicani, quales quantæque soleant esse querelæ de corruptione testium, quorum testimoniiis reis oneratus, etiam sine confessione, condemnare solet. Sed nolo prolixior esse, neque hæc attuli, ut Tecum disputare, vel sententiam Tuam oppugnare velim, sed ut declararem saltem, quæ sit mea de toto hoc negotio sententia, & cur nondum sustineam, nisi hæc omnia ante probè sint excussa, consilium de exterminanda è Christianorum Rebuspublicis tortura vel simpliciter approbare, vel simpliciter improbare. Quare licebit hic mihi libertate illa uti, quam olim in re dubia Populus Romanus indulgeat suffragia ferebantibus de novis legibus, aut etiam ipsis iudicibus datis, ut dicam NONDUM LIQVET. Alii igitur tempori servo ulteriores mediatiationes ea de re, quod & Tu forte in secundis curis facies. Neque enim ista dubia tanta esse prædico, ut non possint forte aliis consiliis posterioribus emendari, aut plane tolli. Tu interim, Nobilissime Domine Candidate vale, & res tuas feliciter age. Dabam d. 15. Junii. Anno 1705.

CLARIS.

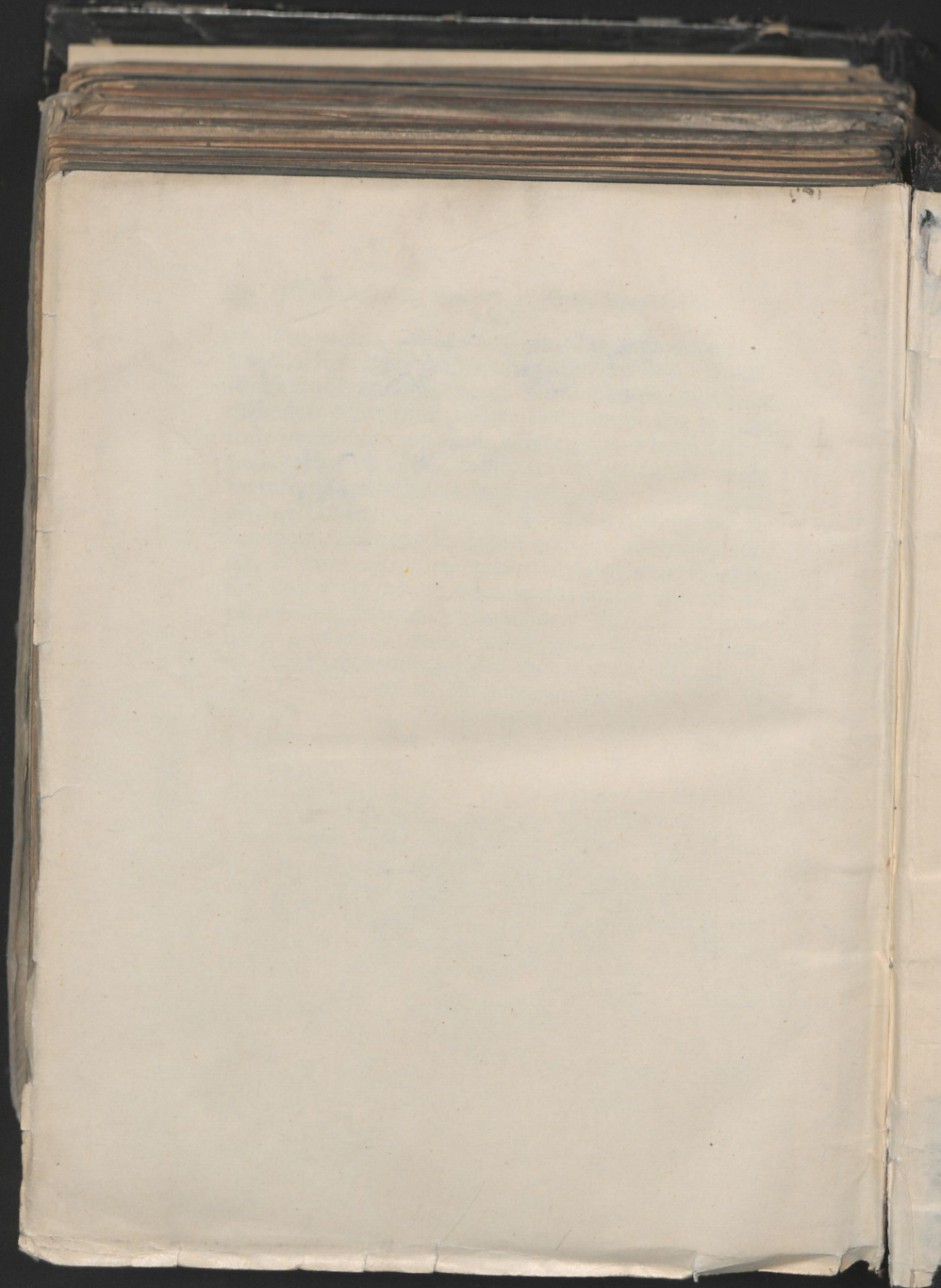
CLARISSIMO DN. CANDIDATO

S. P. D.

JAC. FRIDER. LUDOVICI, D.
Prof. Publ. & Fac. Jurid. Adfessor.

Praetium sane est thema, quod in Disputatione Tua inaugurali pertractasti. Torquemur omnes à teneris ungviculis & saepe inique torquemur. Torquet nos Divus Priscianus: torquet nos Scharfii Darapiti, Felapton, Difamis & Ferison; Torquent nos Dieterici aliorumque Epizeuxis, Anadiplosis, Anaphora: Torquent nos, qui Religionem ex sectis, non vero ex limpido verbi divini fonte dijudicant: Torquent nos illi, qui Tribonianum non habito respectu ad mores nostros adorant: Tortura ubique deprehenditur. O nos miseros! Hæc Tortura sine dubio non solum ex Christianorum, sed omnium etiam moratiorum gentium Republica esset ejicienda. Sed maxima inde tortura crearetur Patronis antiquarum fabularum Reipublicæ ergo, si credere fas est, interest, ut omnes novitates supprimantur. Idem forsitan de themate, quod elegisti, erit judicium multorum. Nam & multorum interest, ut tortura delinquentium retineatur. Forsitan vero & tempus veniet, ubi multorum aliud erit judicium. Venit mihi nuper ad manus libellus, cui titulus: *Effigies justitiæ*, das ist/ Bildniß der Gerechtigkeit/ sammt dem Inhalt und Bedeutung/ so dann auch eine aus Gottes Wort und der Natur angestellte genaue Untersuchung/ ob das *effigies Tortura* derselben ähnlich sey/ oder nicht? in quo libello pleraque argumenta, quæ adduxisti contra Torturam, & plura adhuc habentur, exempla item inique torturam adducuntur. Ex quo constat, Te non singularem prorsus opinionem fovere, cui scilicet & multi alii Viri doctissimi, quos allegasti, calculum suum adjecerunt. Quamvis

vis ergo non sperandum sit, Legitatores torturam statim ex foris suis pro scripturos esse; interim tamen diligentia Tuæ laus nihilominus debetur, quod iniquitatem Torturæ in Tua disputatione ostenderit. Non enim omnia, quæ in praxi partes litigantes torquent, cum principiis juris genuinis conveniunt. Torquens præterea Clientes Rabulæ, torquent Auditores imperiti Doctores, qui ipsi melius facerent, si in discentium numero nomina sua profiterentur, quam ut alios stolidi sua ambitione torquerent. Sed dabit omnibus hæc Deus aliquando finem. Transeat itaque Tortura. Votum meum est, Clarissime Candide, ut prospera quæque Tibi quocumque tempore eveniant. Fuisti meus Auditor admodum industrius: sicuti vero non haufisti ex meo ore, ut spero, vanos sermones obtreccionibus aliorum, voces ambiciosas, & in generis alia: ita quoque certo confido, Te aliquando verum causarum Patronum evasurum esse. Deus annuat cœptis Tuis. Vale cum Tuis, Vale cum tota Pomerania nostra. Dabam ex Museo in Illustri Fridericiana d. XIX. Jun. MDCCV.

So dem Dein munterer Geist mein Freund sich unterwindet
Die Ungerechtigkeit der Follter darzuthun /
Sieht man wie Themis Hand Dir Lorber Kränze windet /
In deren Schatten selbst die Unschuld sucht zu ruhn.
Fahr weiter also fort die Fehler zu bestreiten /
Die in Gerichten sich bissher genisset ein ;
So werden Ehr und Ruhm Dich ferner hoch begleiten /
Und wird Dein Vaterland durch Dich gepriesen seyn.

So wolte seinem schon vormale in Holland be-
kandten / aniso aber auf der Hällischen Academie
rühmlich promovirenden guten Freund glück-
wünschende zuruffen

CHRISTOPHORUS LAU,
Pruff.

Halle Diss. 1705
(T-Z)

ULB Halle

001 923 900

3

sb

DISPUTATIO INAUGURALIS JURIDICA
DE

**TORTURA EX
FORIS CHRISTIA-
NORUM PROSCRI-
BENDA,**

Quam

IN ILLUSTRACADEMIA FRIDERICIANA,
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO VVILHELMO,
REGNI BORUSSICI, ELECTORATUS BRANDENB.
ET CETERARUM PROVINCIARUM HEREDE,

PRÆSIDE

DN. CHRISTIANO THOMASIO,
JCTO, S. REG. MAJ. BORUSS. CONSIL. PROF. PUBL.
ET FACULT. JURID. DECANO,

Pro summis in utroque Jure Honoribus, Privilegiis
& Insignibus rite capeffendis,
IN AUDITORIO MAJORI

Ad diem XXII. Jun. MDCCV. Horis ante 8 pomerid.

Placidæ Eruditorum discussioni submittit

MARTINUS BERNHARDI, Pomer.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,

Typis CHRISTOPH. ANDREÆ ZEITLERI, Acad. Typ.